

Sygn. akt I C 2009/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 lutego 2018 r.

Sąd Rejonowy w Grudziądzu Wydział I Cywilny

w składzie następującym:

przewodniczący SSR Andrzej Antkiewicz

protokolant sekretarz Milena Kachniarz

po rozpoznaniu w dniu 28 lutego 2018r. w Grudziądzu

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) S.A. z siedzibą w B.

przeciwko M. Z.

o zapłatę

z udziałem Prokuratora Rejonowego w G.

1. umarza postępowanie co do żądania zapłaty kwoty 1896 zł;
2. zasądza od pozwanej na rzecz powódki kwotę 971,65 zł (dziewięćset siedemdziesiąt jeden złotych sześćdziesiąt pięć groszy) z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 2 września 2017 r. do dnia zapłaty;
3. zasądza od pozwanej na rzecz powódki odsetki ustawowe za opóźnienie od następujących kwot i dat:
 - od kwoty 374 zł od dnia 2 września 2017 roku do dnia 30 października 2017 roku,
 - od kwoty 374 zł od dnia 2 września 2017 roku do dnia 29 listopada 2017 roku,
 - od kwoty 400 zł od dnia 2 września 2017 roku do dnia 13 grudnia 2017 roku,
 - od kwoty 374 zł od dnia 2 września 2017 roku do dnia 29 stycznia 2018 roku,
 - od kwoty 374 zł od dnia 2 września 2017 roku do dnia 26 lutego 2018 roku;
4. oddala powództwo w pozostałej części;
5. zasądza od pozwanej na rzecz powódki kwotę 649,92 zł (sześćset czterdzieści dziewięć złotych dziewięćdziesiąt dwa grosze) tytułem zwrotu części kosztów procesu.

Sygn. akt I C 2009/17

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 28 lutego 2018 r.

(...) Spółka Akcyjna z siedzibą w B. wniosła przeciwko M. Z. pozew o zapłatę kwoty 9.340,65 zł wraz z odsetkami umownymi za opóźnienie równymi dwukrotności wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia 2 września 2017 r. do dnia zapłaty, jak również o zasądzenie zwrotu kosztów procesu. W uzasadnieniu pozwu wskazano, że dochodzona wierzytelność wynika z weksla, który został wypełniony na kwotę 9.540,65 zł. Po wezwaniu pozwanej do wykupu weksla, wpłaciła ona na konto powódki kwotę 200 zł.

W piśmie z 3 listopada 2017 r. powódka sprecyzowała, że żąda zasądzenia od pozwanej odsetek ustawowych za opóźnienie (k. 19 akt).

Pozwana na rozprawie w dniu 17 stycznia 2018 r. przyznała, że zaciągnęła kwotę 6.000 zł pożyczki, a do spłaty miała 13.400 zł. Nie potrafiła wskazać, co składa się na koszty pożyczki. Dodała, że po wypełnieniu weksla spłaciła kwotę 1522 zł (k. 32 akt).

Prokurator Rejonowy w G., który przystąpił do sprawy, ze względu na stosowanie przez powódkę klauzul abuzywnych w umowach pożyczek, wniósł o zobowiązanie powódki do sprecyzowania, co składa się na żadaną kwotę oraz o dostarczenie umowy pożyczki i karty spłat celem zweryfikowania żądania pozwu (k. 32 akt).

W piśmie z 6 lutego (...). powódka przyznała, że w toku sprawy pozwana spłaciła kwotę 1.896 zł i w tym zakresie cofnęła powództwo ze zrzeczeniem się roszczenia, wnosząc o umorzenie postępowania w tym zakresie i zasądzenie na jej rzecz zwrotu kosztów procesu. Podtrzymała żądanie zasądzenia od pozwanej kwoty 7.444,65 zł (k. 51 akt).

Na rozprawie w dniu 28 lutego 2018 r. pozwana i Prokurator wskazali, że postanowienia umowne dotyczące wynagrodzenia prowizyjnego i opłaty za tzw. Twój pakiet stanowią klauzule abuzywne i w tym zakresie wnieśli o oddalenie powództwa (k. 87 i 87v akt).

Sąd rozpoznał sprawę w postępowaniu uproszczonym (k. 1).

Sąd ustalił, co następuje:

W dniu 21 czerwca 2016 roku (...) Spółka Akcyjna w B. (pożyczkodawca) zawarła z M. Z. (pożyczkobiorcą) umowę pożyczki, na podstawie której udzieliła pozwanej pożyczki w kwocie 6.250,00 zł na okres 36 miesięcy, której zwrot miał nastąpić w 36 miesięcznych ratach ustalonych w harmonogramie spłat – do drugiego dnia każdego miesiąca kalendarzowego - po 374 zł, począwszy od sierpnia 2016 r. Strony przewidziały, że pożyczka jest oprocentowana według stałej stopy procentowej w wysokości 9,70 % rocznie (odsetki umowne) oraz że z tytułu udzielenia pożyczki pożyczkobiorca zobowiązana będzie do uiszczenia na rzecz dającego pożyczkę następujących opłat: jednorazowej opłaty przygotowawczej w wysokości 129 zł, wynagrodzenia prowizyjnego w wysokości 4.999 zł i wynagrodzenia z tytułu skorzystania z tzw. (...) w kwocie 1.100 zł. Kwoty te zostały rozdzielone proporcjonalnie do liczby rat pożyczki i miały być uiszczane częściowo przy każdej racie razem z odsetkami umownymi, które łącznie wyniosły 1.115 zł.

W punktach 1.4 lic. c i 15 części C umowy zapisano, że pozwana w zamian za zapłatę płatnego z góry wynagrodzenia w kwocie 1.100 zł decyduje się na skorzystanie z tzw. Twojego Pakietu, w ramach którego miała uprawnienie do odroczenia maksymalnie dwóch kolejnych terminów płatności rat albo do bezpłatnego obniżenia o 50% maksymalnie czterech kolejnych rat, po terminowej spłacie dwóch pierwszych rat.

W umowie zastrzeżono, że pożyczkodawca może wypowiedzieć umowę w przypadku, gdy opóźnienie w płatności kwoty równej jednej racie przekroczy 30 dni, po uprzednim wezwaniu pożyczkobiorcy do zapłaty zaległości w terminie 7 dni od daty otrzymania wezwania (pkt 8.1 lic. a części C umowy). Jako zabezpieczenie zwrotu pożyczki pozwana podpisała weksel własny in blanco wraz z deklaracją wekslową. Pożyczkodawca miał prawo wypełnić ten weksel w przypadku, gdy opóźnienie w płatności kwoty równej jednej racie przekroczy 30 dni, po uprzednim wezwaniu pożyczkobiorcy do zapłaty zaległości w terminie 7 dni od otrzymania wezwania.

Dowody :

umowa pożyczki wraz z harmonogramem spłat - k. 36-43 akt

weksel wraz z deklaracją wekslową - k. 6, 31, 49 i 71 akt

Przed podpisaniem umowy pozwana nie została w ogóle poinformowana o warunkach tzw. Twojego pakietu, nie wiedziała więc, że może skorzystać z odroczenia płatności rat albo czasowego obniżenia rat. Pozwana nie została też poinformowana o wysokości wynagrodzenia prowizyjnego, wiedziała jedynie, że ma płacić po 374 zł miesięcznie przez okres 3 lat. Powódka powiedziała jej, że pożyczka jest udzielana przez instytucję pozabankową i jeśli chce ją otrzymać, to musi zgodzić się na takie raty, bo innego wyjścia nie ma. Pozwana na to przystała, bo jej ojciec zachorował i potrzebowała pieniędzy. (...) powódka powiedział jej później, że jest to pożyczka lichwiarska. Pozwana nie czytała umowy pożyczki, podpisała ją wraz z załącznikami w miejscach wskazanych przez pracownika powódki. W biurze obsługi powódki była łącznie pół godziny. Nie mogła negocjować prowizji. Powiedziano, że musi zgodzić się na nią, bo inaczej nie otrzyma pożyczki.

Okoliczności niesporne: wyjaśnienia pozwanej – na rozprawie w dniach 17 stycznia 2018 r. i 28 lutego 2018 r.

Pozwana do marca 2017 r. spłacała raty pożyczki przed terminami płatności, następnie płaciła je z opóźnieniem. W dniu 27 czerwca 2017 r. zapłaciła kwotę 300 zł, z czego kwotę 274 zł zarachowano na poczet raty wymagalnej 2 maja 2017 r., a kwotę 26 zł na poczet raty czerwcowej.

Ze względu na brak spłaty części raty wymagalnej w czerwcu 2017 r. i całej raty lipcowej, pismem z dnia 3 lipca 2017 roku powódka wezwała pozwaną do zapłaty kwoty 722 zł w terminie 7 dni od otrzymania pisma pod rygorem wypowiedzenia umowy.

W dniu 27 lipca 2017 r. pozwana zapłaciła kwotę 187 zł, co zarachowano na poczet raty wymagalnej 2 czerwca 2017 r.

Pismem z dnia 2 sierpnia 2018 r. powódka wypowiedziała pozwanej umowę pożyczki z 30 dniowym okresem wypowiedzenia ze skutkiem natychmiastowej wymagalności wszystkich należności wynikających z umowy. Poinformowała też o wypełnieniu weksla in blanco z zagrożeniem skierowania sprawy na drogę sądową. Wskazała, że zadłużenie pozwanej wynosi 9.540,65 zł, w tym suma pozostałych do spłaty rat pożyczki na dzień wypowiedzenia umowy w kwocie 9.511 zł i odsetki za opóźnienie w płatności rat w wysokości 29,65 zł. Powódka wezwała pozwaną do natychmiastowej zapłaty kwoty 9.540,65 zł. Na taką kwotę powódka wypełniła weksel in blanco wskazując termin płatności na 1 września 2017 r.

Dowody :

wypełniony weksel - k. 6 akt

wypowiedzenie umowy pożyczki - k. 7 akt

dowody wpłat – k. 31 akt

karta klienta - k. 78-79 akt

Po wypowiedzeniu umowy pozwana spłaciła tytułem zwrotu pożyczki kwotę 1.896 zł, przy czym ostatnią ratę w kwocie 374 zł w dniu 26 lutego 2018 r. Łącznie pozwana spłaciła na rzecz powódki kwotę 6.423 zł.

Dowody :

dowody wpłat – k. 31 i 85-86 akt

karta klienta - k. 78-79 akt

Sąd zważył, co następuje:

Przedstawiony stan faktyczny ustalony został w oparciu o dokumenty złożone przez powódkę, które w ocenie Sądu nie budziły wątpliwości co do ich autentyczności i prawdziwości, wobec czego mogły stanowić wiarygodną podstawę ustaleń faktycznych.

Zgodnie z art. 10 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. - Prawo wekslowe (tekst jednolity: Dz.U. z 2016 r. poz. 160) jeżeli weksel, niezupełny w chwili wystawienia, uzupełniony został niezgodnie z zawartym porozumieniem, nie można wobec posiadacza zasłaniać się zarzutem, że nie zastosowano się do tego porozumienia, chyba że posiadacz nabył weksel w złej wierze albo przy nabyciu dopuścił się rażącego niedbalstwa. Na tle tego przepisu dominuje pogląd, że w stosunku do pierwszego wekslobiorcy - będącego kontrahentem z porozumienia wekslowego - zarzut niezgodnego z porozumieniem uzupełnienia weksla może być podnoszony bez ograniczeń, w tym zakresie art. 10 Prawa wekslowego nie stosuje się. Art. 10 wyznacza natomiast granice skuteczności tego zarzutu względem dalszego nabywcy, który nabył weksel sposobami prawa wekslowego. Pozwana i Prokurator zakwestionowali prawidłowość wypełnienia weksla przez pożyczkodawcę i wnieśli o oddalenie powództwa w zakresie wynagrodzenia prowizyjnego oraz opłaty za tzw. Twój pakiet, dlatego dla ustalenia zakresu odpowiedzialności pozwanej należało odwołać się do przepisów regulujących stosunek podstawowy.

Zgodnie z art. 720 § 1 k.c. przez umowę pożyczki dający pożyczkę zobowiązuje się przenieść na własność biorącego określoną ilość pieniędzy albo rzeczy oznaczonych tylko co do gatunku, a biorący zobowiązuje się zwrócić tę samą ilość pieniędzy albo tę samą ilość rzeczy tego samego gatunku i tej samej jakości. Z tytułu udzielenia pożyczki pożyczkodawca może żądać wynagrodzenia w formie odsetek albo prowizji za korzystanie przez pożyczkobiorcę z jego środków finansowych.

W ocenie Sądu nie budziła wątpliwości kwestia ponoszenia odpowiedzialności przez pozwaną z tytułu niewywiązania się z umowy pożyczki z dnia 21 czerwca 2016 roku, jak i zasadność wypowiedzenia umowy, albowiem w dniu sporządzenia wypowiedzenia pozwana posiadała zaległości w spłacie prawie dwóch rat. Na pełną akceptację zasługiwało żądanie powódki dotyczące zwrotu kapitału udzielonej i niezwróconej pożyczki, podobnie jak żądanie zapłaty odsetek umownych za korzystanie ze środków finansowych powódki przez czas określony w umowie (art. 720 § 1 k.c. i art. 359 § 1 k.c.).

Sąd nie zakwestionował prawa powódki do pobrania opłaty przygotowawczej, albowiem takie opłaty są standardowo pobierane za wykonanie czynności związanych z udzieleniem pożyczki. Opłata określona w umowie z 21 czerwca 2016 r. nie była wygórowana.

Sąd zakwestionował natomiast prawo powódki do pobierania dodatkowego wynagrodzenia prowizyjnego w kwocie 4.999 zł za udostępnienie pozwanej środków pieniężnych oraz prawo do pobrania opłaty za tzw. Twój Pakiet w wysokości 1.100 zł. Za przygotowanie umowy pożyczki powódka pobrała bowiem opłatę przygotowawczą, a za udostępnienie środków pieniężnych odsetki umowne w wysokości 1.115 zł. Brak było podstaw do pobierania podwójnego wynagrodzenia za to samo.

W wielu podobnych sprawach toczących się przed tut. Sądem z powództwa (...) S.A. w B. o zwrot pożyczki zakwestionowano praktykę tej spółki pobierania na podstawie umów pożyczek dodatkowego wynagrodzenia prowizyjnego w bardzo wysokich kwotach, żadanego często obok odsetek umownych za udostępnienie środków pieniężnych, doliczonych do każdej raty. Zapis o tej prowizji uznano za zmierzający do obejścia przepisów o ochronie praw konsumentów oraz o odsetkach maksymalnych (ukryta lichwa). Stwierdzono, że takie działanie nie zasługuje na ochronę prawną, albowiem jest sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumentów, dlatego jest nieważne (art. 58 § 1 i 2 k.c.). Tak było m.in. w sprawach o następujących sygnaturach akt: I C 189/16, I C 2424/16, I C 285/17, I C 397/17, I C 398/17, I C 477/17, I C 501/17, I C 1100/17, I C 1244/17 i I C 1595/17.

Kwestią obciążania przez powódkę pożyczkobiorców zbyt wysokimi opłatami prowizyjnymi za udostępnienie na określony czas środków pieniężnych zajmował się też ostatnio Sąd Okręgowy w Toruniu w sprawach VIII Ca 563/17 i (...), który w wyrokach z 28 sierpnia 2017 r. i 15 listopada 2017 r. podzielił stanowisko tut.

Sądu o sprzeczności umów w zakresie wynagrodzenia prowizyjnego z dobrymi obyczajami, zasadami współzycia społecznego i przepisami regulującymi kwestie odsetek maksymalnych. Sąd Okręgowy, odwołując się do wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 27 kwietnia 2012 r. w sprawie XVII AmC 5533/11 (Legalis nr 739471), stwierdził, że niezależnie od uregulowań ustawy o kredycie konsumenckim dotyczących maksymalnej wysokości kosztów pozaodsetkowych, koszty te nie mogą stanowić dodatkowego źródła zysku przedsiębiorcy, powinny zatem być kształtowane w sposób zgodny z rzeczywistym kosztem dokonywanych czynności, w związku z którymi pozostają. W obu przywołanych sprawach Sąd Okręgowy w Toruniu stwierdził również, że omawiana opłata pozostaje oderwana od faktycznych kosztów poniesionych przez powódkę, w istocie nie stanowi więc „kosztu okołodsetkowego”, te bowiem powinny być związane – zgodnie z zasadą ekwiwalentności świadczeń – z określonymi kosztami poniesionymi przez pożyczkodawcę w związku z udzieleniem pożyczki bądź usługami świadczonymi na rzecz pożyczkobiorcy. Sąd Rejonowy w Grudziądzu oraz Sąd Okręgowy w Toruniu wyraziły w przywołanych sprawach także pogląd, że wynagrodzenie prowizyjne to ukryta forma odsetek od pożyczonego kapitału, co prowadzi do obejścia przepisów regulujących instytucje odsetek maksymalnych.

W sprawach I C 501/17, I C 1244/17 i I C 1595/17 tutejszy Sąd oraz w sprawie o sygn. akt VIII Ca 582/17 Sąd Okręgowy w Toruniu zakwestionowały zapis umowny stosowany przez powódkę w umowach pożyczkowych o wygórowanym wynagrodzeniu za usługę świadczoną w ramach tzw. (...), polegającą na możliwości odroczenia na wniosek konsumenta płatności kilku rat lub ich części (brak ekwiwalentności świadczeń). W uzasadnieniu wyroku z dnia 15 listopada 2017 r. w sprawie VIII Ca 582/17 Sąd Okręgowy w Toruniu uznał postanowienia dotyczące usługi (...) za naruszające w sposób rażący interesy pożyczkobiorcy, sprzeczne z dobrymi obyczajami i prowadzące do obejścia bezwzględnie obowiązujących przepisów prawa, zwłaszcza dotyczących odsetek maksymalnych i jako takie, za niewiążące konsumenta (art. 58 § 1 i 2 k.c., art. 359 § 2¹ k.c. oraz art. 385¹ § 1 k.c.).

Wskazać też należy, że w decyzji nr (...) z dnia 3 czerwca 2015 r. Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów Delegatura w K. uznał za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów działania pożyczkodawcy polegające na stosowaniu opłaty, której wysokość nie odpowiada wartości świadczeń realizowanych w ramach tej opłaty. W uzasadnieniu tej decyzji stwierdzono, że sprzeczne z dobrym obyczajem jest naruszenie ekwiwalentności świadczeń przy stosowaniu wobec konsumentów opłaty, której wysokość nie odpowiada wartości świadczeń realizowanych w ramach tej opłaty, co godziło w ich słuszny interes. Identyczną decyzję wobec (...) Sp. z o.o. w B. wydał Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów Delegatura w K. w dniu 30 grudnia 2015 r. w sprawie (...)61-12/13/SB w zakresie opłaty przygotowawczej. Zarzuty w niej zawarte wobec pożyczkodawcy można jednak odnieść również do wynagrodzenia prowizyjnego oraz opłaty za tzw. Twój Pakiet.

Ze względu na to, że wynagrodzenie prowizyjne w kwocie 4.999 zł zostało naliczone za to samo, za co należą się powódce odsetki umowne od udzielonej pożyczki, a nadto nie określono w umowie żadnych kryteriów określenia tak wygórowanej prowizji, Sąd uznał, że brak jest podstaw do jej zasądzenia. Do identycznego wniosku doszedł Sąd w przypadku wygórowanego wynagrodzenia za usługę świadczoną w ramach tzw. (...), polegającą na możliwości odroczenia na wniosek konsumenta płatności dwóch rat lub czasowego obniżenia o 50% maksymalnie czterech rat. Kwota 1.100 zł jest nieproporcjonalna do usługi oferowanej przez pożyczkodawcę, albowiem nawet w przypadku skorzystania z tej usługi, klient i tak musiał spłacić całą pożyczkę. Opisana usługa nie była więc ekwiwalentna do wskazanego wynagrodzenia. Nadto pozwana nie zgodziła się na taką usługę i poniesienie za nią kwoty 1.100 zł, gdyż nie została o tym poinformowana przy zawieraniu umowy.

W konsekwencji na podstawie art. 720 § 1 k.c., art. 58 § 1 i 2 k.c., art. 359 § 2¹ k.c. oraz art. 385¹ § 1 k.c. Sąd uznał roszczenie powódki za uzasadnione jedynie w wysokości 971,65 zł, na którą składały się następujące kwoty: niezwrócony w części kapitał pożyczki, niezapłacone odsetki umowne (kapitałowe), nieuiszczone części opłaty przygotowawczej, odsetki za opóźnienie w płatności rat, pomniejszone o dokonane przez pozwaną wpłaty (13.464 zł minus 4.999 zł minus 1.100 zł = 7.365 zł plus 29,65 zł = 7.394,65 minus 6.423 zł – łączna suma wpłat).

Odsetki umowne za opóźnienie od zasądzonej kwoty w punkcie 2 (drugim) sentencji wyroku, jak i od kwot uiszczonych w toku sprawy (do dnia ich zapłaty), zasądzono od dnia następnego po terminie płatności weksla na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.c. i art. 482 § 1 k.c.

Ze względu na częściowe cofnięcie pozwu i zrzeczenie się roszczenia na podstawie art. 355 § 1 k.p.c. i art. 203 § 1 i 4 k.p.c. Sąd umorzył postępowanie w zakresie kwoty 1.896 zł.

O kosztach procesu w punkcie 5 (piątym) sentencji wyroku orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. oraz art. 99 k.p.c. Powódka wygrała sprawę w 30,70 %, przy uwzględnieniu również kwot uiszczonych przez pozwaną w trakcie procesu (2.867,65 zł/9.340,65 zł), ponosząc koszty procesu w łącznej wysokości 2.117 zł z tytułu: opłaty sądowej od pozwu w kwocie 300 zł (k. 9, 14 i 16 akt), opłaty skarbowej od pełnomocnictwa procesowego – 17 zł (k. 8 akt) i wynagrodzenia pełnomocnika będącego radcą prawnym w wysokości 1.800,00 zł (§ 2 pkt 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych – Dz.U. z 2015 r. poz. 1804 ze zm.). Finalnie należał jej się zatem od pozwanej zwrot kwoty 649,92 zł. Pozwana nie poniosła żadnych kosztów procesu.